

АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА ТА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Говорушко Т.А.

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів

Національного університету

харчових технологій

Арич М.І.

аспірант кафедри фінансів

Національного університету

харчових технологій

У сучасних умовах глобалізаційних процесів світовий ринок молока та молочної продукції розвивається з урахуванням особливостей ведення підприємництва як кожної окремої країни, інтеграційних об'єднань, так і в цілому міжнародної економіки. Тому, досліджуючи тенденції ринку молочних товарів необхідно враховувати вищевказаний високий рівень глобалізації як ринкової, так і всієї світової економічної системи. Крім цього, треба вказати, що вибрана для аналізу частина ринку виконує особливо важливу забезпечуючу роль.

У процесі дослідження було опрацьовано статистичні дані Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), Департаменту сільського господарства США (USDA). Теоретичну основу склали праці передових вітчизняних науковців в галузі економіки та управління народним господарством.

Дослідженням світових тенденцій ринку молока та молочної продукції встановлено, що виробництво даних товарів має певні організаційні та господарські особливості:

- короткий період зберігання товарів у сирому вигляді;

- широкий асортимент продуктів переробки;
- необхідність у кооперації і інтеграції [2].

Крім цього, на досліджуваній ринок впливають фактори внутрішнього (кількість поголів'я корів, середньоденний удій молока, системи технологічного оснащення, персонал тощо) та зовнішнього середовища (державна та міжнародна політика, стан економіки, розвиток конкуренції) [1].

Статистичні та прогнозні дані провідних міжнародних організацій говорять про позитивну динаміку збільшення в перспективі обсягів виробництва молока та молочних продуктів (вершкове масло, сири, сухе незбиране молоко (СНМ), сухе знежирене молоко (СЗМ)). Так, згідно з прогнозом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, а також Організації економічного співробітництва і розвитку, обсяги виробництва даних видів продукції у 2022 році порівнюючи із їх значенням у поточному 2014 році повинні зрости:

- молоко – до 905,2 млн. т. (на 15,2%);
- вершкове масло – до 13,4 млн. т. (на 18,4%);
- сири – до 23,4 млн. т. (на 9,8 %);
- сухе незбиране молоко – до 5,64 млн. т. (на 12,8 %);
- сухе знежирене молоко – до 4,67 млн. т. (на 16,4 %) [4; 5].

Відповідно до даних Департаменту сільського господарства США лідерами по виробництві молока у 2014 році будуть наступні країни, представлені у порядку спадання об'єму виготовленого товару: Європейський Союз (ЄС) (140 млн. т.), США (93,1 млн. т.), Індія (60,1 млн. т.), Китай (37 млн. т.), Бразилія (33,4 млн. т.), Російська Федерація (31,4 млн. т.) і т. д. Також треба відмітити, що у більшості даних країн у прогнозному році передбачається збільшення виробництва молока порівнюючи з 2013 роком, однак не очікується зростання вказаного показника у Росії, Мексиці, Канаді, Мексиці та США, при цьому вони все-таки залишаться провідними виробниками молока [6].

Лідерство у виробництві, як молока, так і молочних продуктів у прогнозному 2014 році припадає практично на однаковий перелік країн, що мають потужний комплекс молокопереробних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Прогноз основних виробників молочної продукції у 2014 році [6]

Країна	Обсяг виробництва, тис. тонн (позиція у рейтингу)			
	Сири	Вершкове масло	СНМ	СЗМ
ЄС	9250 (1)	2100 (2)	650 (2)	1270 (1)
США	5115 (2)	865 (3)	35 (10)	1015 (2)
Бразилія	736 (3)	85 (10)	560 (3)	154 (6)
Аргентина	589 (4)	62 (12)	294 (4)	-
Канада	545 (5)	88 (9)	-	76 (8)
Росія	425 (6)	200 (5)	60 (9)	50 (12)
Австралія	360 (7)	122 (7)	130 (6)	235 (5)
Нова Зеландія	320 (8)	525 (4)	1300 (1)	420 (4)
Мексика	270 (9)	185 (6)	150 (5)	55 (9)
Україна	150 (10)	92 (8)	11 (11)	52 (10)
Індія	-	4887 (1)	-	510 (3)
Японія	-	73 (11)	-	145 (7)
Китай	-	-	1300 (1)	51 (11)
Чилі	-	-	75 (7)	-
Індонезія	-	-	72 (8)	-

Виділиться група із 9-10 десяти країни, які є світовими лідерами з виробництва молочних продуктів. Найвищі показники показують країни Європейського Союзу та США.

Досліджуючи світові тенденції виробництва молока та молочних продуктів доцільним також є аналіз цін на молочні продукти, які імпортуються в Україну та експортуються з неї (табл. 2).

Таблиця 2

Роздрібні ціни на експортні та імпорتنі молочні продукти України [3]

Вид молочної продукції	Імпорт, грн./т		Експорт, грн./т		Відхилення, %	
	2012 рік	2013 рік	2012 рік	2013 рік	Імпорт	Експорт
Молоко і вершки	1170,8	1127,9	816,6	699,6	-3,66	-14,33
Молоко згущене	3087,5	3028,0	2265,4	2308,8	-1,93	1,92
Кисломолочні продукти	1881,2	1747,9	1453,8	1477,0	-7,09	1,60
Сироватка мол.	1891,6	3133,1	1013,5	1176,5	65,63	16,08
Масло тваринне	4811,1	4797,7	4320,8	4879,1	-0,28	12,92
Сири тверді	5326,2	5561,2	5204,0	5811,0	4,41	11,65
Морозиво	5387,6	5427,4	2132,6	2272,1	0,74	6,54
Казеїн	16000,0	5571,4	6936,4	8831,0	-65,18	27,31

Такий аналіз показує як змінюються ціни на товари молочної групи в Україні порівнюючи з цінами на міжнародних ринках. Експортні ціни майже по всіх видах молочної продукції нижчі від імпорتنих. При цьому ціни на більшість товарів молочної промисловості мають тенденцію до зростання.

Попри позитивні показники молочної промисловості в цілому, в світовій економіці все ще існує ряд проблем, серед яких основними є такі:

- світова фінансово-економічна криза;
- зниженні купівельної спроможності населення;
- брак високоякісної сировини за рахунок зменшення поголів'я та зниження продуктивності корів;
- низький рівень технологічного оснащення молокозаводів;
- застаріле обладнання;
- нерозвиненість ринкової інфраструктури;
- невисокий рівень забезпеченості сировиною та завантаженості потужностей тощо [1; 2].

Світовий ринок молока та молочної продукції характеризується стійкими показниками виробництва основних видів продукції. При цьому розглядаючи прогностні показники його розвитку до 2022 року, можна говорити про позитивну тенденцію зростання обсягів молока та продуктів його переробки. Така ситуація свідчить про якісну та ефективну господарську діяльність міжнародного молокопродуктового комплексу та необхідність пошуку українськими підприємствами ефективної ніші в ньому.

Література:

1. Васильчак, С.В. Особливості функціонування ринку молока і молочної продукції [Електронний ресурс] / С.В. Васильчак. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltnu/15_4/357_Wasylyczak_15_4.pdf.
2. Зацна, Л. Тенденції споживання якісних молочних продуктів на українському та зарубіжному ринках [Електронний ресурс] / Л. Зацна. – Режим

доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2011_1/jee-1-ua/06Z_ua.pdf.

3. Згурська О.М. Стан та тенденції розвитку молочної промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О.М. Згурська. – Режим доступу: [http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20\(2_2013\)/Zghurska.pdf](http://soskin.info/userfiles/file/2013/2013/9-10%20(2_2013)/Zghurska.pdf).

4. Продовольча та сільськогосподарська організації ООН (FAO) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fao.org/home/ru/>.

5. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>.

6. Департамент сільського господарства США (USDA) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>.